

УДК 378.147

Ю. П. Самоїленко,
аспірант

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-ЗАВДАННЯ ЯК ЯКІСНО НОВОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ – ФІЛОЛОГА

У статті проаналізовано можливість використання нового методу навчання майбутнього вчителя – філолога мовам (іноземній, державній, рідній) і літератури (українській, зарубіжній), а саме методу веб-завдань. Розглянуто роль і значення інформаційних технологій для навчального процесу. Розкрито характеристики веб-завдань, деякі труднощі їх використання. Спираючись на аналіз наукової літератури та власні спостереження, окреслено можливі шляхи вирішення проблем впровадження веб-завдань у процес професійної підготовки майбутнього вчителя – філолога.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни, реформування системи освіти за рахунок бурхливого розвитку інформаційних і комп'ютерних технологій, перехід на особистісно-орієнтоване навчання створюють позитивні умови для ефективного розвитку особистості в освітньому процесі. Результативність процесу неможливо досягнути без ґрунтовного аналізу професійної підготовки вчителів і пошуку шляхів її вдосконалення. В інформатизованому навчальному процесі здійснити це можливо лише завдяки використанню інформаційних технологій (ІТ), які значно розширюють можливості педагога у підготовці оригінальних і неповторних дидактичних матеріалів, отриманні найсвіжішої інформації у галузі освіти, культури, науки з усього світу, обміні передовим педагогічним досвідом та ін.

Рекомендації Ради Європи, Болонська Декларація, "Закон України про Освіту", Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" висувають у зв'язку з цим нові вимоги до підготовки вчителів – філологів, серед яких розробка інформатизованих і комп'ютеризованих форм і методів навчання, що сприяють формуванню вищенаведених якостей. Виходячи з цього, формування перспективної інформатизованої системи освіти майбутніх вчителів – філологів доцільно побудувати на активному використанні ІТ ресурсів, а саме веб-завдань, які проводяться в межах традиційної системи освіти, в які покладені одні й ті ж принципи навчання, розрізняється лише форма їх організації, їх технологічна основа, яка і визначає специфіку реалізації веб-завдань. Завдяки веб-завданням майбутній вчитель – філолог отримує доступ до інформаційних ресурсів мереж і має можливість працювати спільно над цікавими для нього проектами як в межах своєї групи, так і зі студентами інших держав, що є досить сильною мотивацією. Спільна праця стимулює майбутнього вчителя – філолога до ознайомлення з різними точками зору на тему дослідження, до пошуку додаткової інформації, до переоцінки власних результатів дослідження. Отже, у сучасній інформатизованій моделі освіти, яка передбачає масове впровадження ІТ у процес підготовки вчителів загалом і майбутнього вчителя – філолога зокрема, метод веб-завдань, який поєднує в собі загальні технології навчання в співпраці з ІТ, є одним із найбільш необхідних, що зумовлює **актуальність цієї статті**.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти досліджуваної проблеми висвітлені в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Ідеї корекції цілей і оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічних ВНЗ, представлені у роботах О. Дубасенюк, Н. Ничкало, Г. Ігнатенко, Л. Пуховської, Н. Бориско та інших. У дослідженнях розглядаються проблеми інтеграції освіти в інформаційний простір, формування у майбутніх учителів знань, умінь і навичок роботи з інформацією, здатності самостійно приймати рішення на основі власної системи знань і досвіду. Проблемою використання інноваційних технологій у педагогічній вищій освіті займаються такі дослідники, як В. Редько, Н. Басова, С. Ветров, М. Кларін, І. Підласий, Ж. Поплавська, Д. Стетченко, В. Шукшунов. Застосування у педагогіці нових інформаційних технологій розглядали у своїх дослідженнях В. Безпалько, А. Нисимчук, О. Шиян та ін. Проблеми використання ІТ у системі професійної підготовки майбутніх учителів – філологів висвітлені у наукових працях П. Сердюкова, Л. Морської, С. Яшанова, Н. Завіженої, Р. Гуріна, О. Значенко та ін. Аналізу інноваційних процесів у сучасній освіті та підготовці майбутніх учителів до використання інноваційних педагогічних технологій присвячені роботи І. Гавриш, І. Дичківської, І. Богданової, Т. Демиденко, О. Іваницького, Н. Клокар та ін. Вчені вважають, що залучення до процесу навчання у ВНЗ сучасних ІТ є ефективним засобом формування професійної компетентності вчителя, спроможного підготувати інтелектуальних компетентних учнів, здатних до осмислення й обробки інформації, її творчого застосування у виконанні завдань. Проте, проблема використання веб-завдань як методу професійної підготовки майбутнього вчителя – філолога залишилась поза увагою науковців.

Мета статті – виявити та науково обґрунтувати можливості веб-завдань для навчання майбутнього вчителя – філолога мовам (іноземній, державній, рідній) і літератури (українській, зарубіжній).

Об'єкт статті – процес використання веб-завдань як якісно нового методу навчання майбутнього вчителя – філолога. **Предмет статті** – педагогічні засади використання веб-завдань як якісно нового методу навчання майбутнього вчителя – філолога.

© Самоїленко Ю. П., 2013

Виклад основного матеріалу. Веб-завдання можуть використовуватись для навчання мов (іноземної, державної, рідної) і літератури майбутніх учителів – філологів у вигляді веб-квестів (Web Quest), синк-квестів (Think Quest), Scavenger Hunts (Treasure Hunts). Зупинимося детальніше на самому терміні веб-квест. Quest у перекладі з англійської мови – це тривалий цілеспрямований пошук, який може бути пов'язаний з пригодами або грою [1]. Веб-квест (web quest) – це проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернету. Розробниками веб-квеста як навчального завдання є Bernie Dodge і Tom March [2].

Уільям Дж. Бросто в своїй статті: "Веб-квест: вчимося досліджуючи першоджерела" пропонує наступне визначення терміну, згідно з яким, веб-квести – це вид дослідницької діяльності, особливий вид пошуку, коли студенти не використовують Інтернет безцільно та без відповідної системи пошуку інформації, а швидко й ефективно знаходять в мережі матеріал, що відповідає на питання певного навчального дослідження [3]. Підсумовуючи вищезазначене, ми визначаємо **веб-квест** як довготривале, проблемне завдання, метою якого є сприяти розвитку мовної діяльності та формуванню комунікативної та соціокультурної компетентності, результатом цього завдання є веб-робота чи веб-публікація.

Особливістю веб-квестів є те, що матеріал для роботи може знаходитись на різних сайтах [4]. Веб-квест також припускає роботу групи експертів по певній схемі, яка припускає аналіз великого числа джерел інформації, список яких приведений на окремій веб-сторінці сайту. Велика перевага використання веб-квестів на заняттях з мов (іноземної, державної, рідної) і літератури полягає в тому, що крім засвоєння необхідного теоретичного матеріалу в досить цікавій пошуковій формі веб-квест направлений на розвиток навичок аналітичного і творчого мислення студентів.

Тематика веб-квестів може бути найрізноманітнішою, проблемні завдання можуть відрізнятися ступенем складності. Результати виконання веб-квеста, залежно від матеріалу, можуть бути представлені у вигляді усного виступу, комп'ютерної презентації, есе, веб-сторінки і т. п.

Ефективна інтеграція веб-квестів у процес професійної підготовки майбутнього вчителя – філолога можлива в тих випадках, коли веб-квест:

- 1) є творчим завданням, завершальним етапом вивчення якої-небудь теми;
- 2) супроводжується тренувальними лексико-граматичними вправами на основі мовного матеріалу автентичних ресурсів, що використовуються у веб-квесті.

Виконання таких вправ може або передувати роботі над квестом, або здійснюватися паралельно з нею [5].

Беручи до уваги класифікацію Б. Доджа (B. Dodge) [6], ми розробили види завдань для веб-квестів для навчання майбутнього вчителя – філолога: переказ, планування і проектування, самопізнання, трансформація, творче завдання, аналітична задача, детектив, головоломка, таємна історія, досягнення консенсусу, оцінка, журналістське розслідування, переконання та наукові дослідження (Таблиця 1).

Таблиця 1.

Класифікація завдань для веб-квестів

<i>Переказ</i>	<i>Планування і проектування</i>	<i>Самопізнання</i>
Демонстрація розуміння теми на основі представлення матеріалів з різних джерел у новому форматі: створення презентації, плаката, розповіді.	Розробка плану або проекту на основі заданих умов.	Будь-які аспекти дослідження особистості.
<i>Трансформація</i>	<i>Творче завдання</i>	<i>Аналітична задача</i>
Зміна формату інформації, одержаної з різних джерел: створення книги кулінарних рецептів, віртуальної виставки, капсули часу, капсули культури.	Творча робота в певному жанрі створення п'єси, вірша, пісні, відеоролика.	Пошук і систематизація інформації.
<i>Детектив, головоломка, таємна історія</i>	<i>Досягнення консенсусу</i>	<i>Оцінка</i>
Висновки на основі суперечливих фактів.	Вироблення рішення по гострій проблемі.	Обґрунтування певної точки зору.
<i>Журналістське розслідування</i>	<i>Переконання</i>	<i>Наукові дослідження</i>
Об'єктивний виклад інформації (розділення думок і фактів).	Схилення на свою сторону опонентів або нейтрально налаштованих осіб.	Вивчення різних явищ, відкриттів, фактів на основі унікальних он-лайн джерел.

Веб-квест, який ми використовуємо для підготовки майбутнього вчителя – філолога, має свою особливу структуру. Він складається з наступних розділів:

1. Короткий опис теми веб-квеста.
2. Формулювання завдання і опис форми представлення кінцевого результату.
3. Опис послідовності дій, ролей і ресурсів, необхідних для виконання завдання.

4. Опис критеріїв і параметрів оцінки виконання веб-квеста.
5. Короткий опис того, чому зможуть навчитися студенти, виконавши даний веб-квест.
6. Посилання на використані ресурси.
7. Методичні рекомендації для викладачів, які використовуватимуть веб-квест [5].

Оскільки веб-квести мають пошуково-творчий характер і передбачають безпосередню комунікацію учасників проекту для вирішення поставленої мети, їх використання при вивченні мов (іноземної, державної, рідної) і літератури сприятиме підвищенню мотивації до навчання, розвитку як комунікативних, так і творчих умінь, адже, як правило, зібрану інформацію студенти мають відповідним чином організувати та презентувати в усній, письмовій формах чи за допомогою PowerPoint.

Іншою цікавою та пізнавальною формою веб-завдання для вивчення мов (іноземної, державної, рідної) і літератури (зарубіжної, української) є так-званий **Think Quest** – це міжнародний конкурс по створенню веб-сайтів, що спонсується Oracle Education Foundation. Команди учнів (студентів) і викладачів змагаються в створенні веб-сайтів на освітні теми. Ці веб-сайти розміщуються в загальнодоступній бібліотеці Think Quest, а команди, що набрали найбільшу кількість балів, нагороджуються заохочувальними призами [7].

Дане змагання відкривається кожні шість місяців в квітні і жовтні. Взяти участь в ньому можуть студенти та викладачі з будь-якої точки світу. Команда повинна складатися з 3-6 студентів, старшого викладача-куратора і асистента викладача, який працює в учбовій установі. У команди є 6 місяців на створення творчого і освітнього веб-сайту на одну з допустимих конкурсних тем. Заохочуються команди, що складаються з учасників з різних навчальних закладів, країн і що належать до різних культур. Зміст сайтів оцінюється в два етапи, які включають експертну оцінку і висновок міжнародного складу професійних педагогів [7].

Think Quests спрямовані на розвиток мислення, творчого потенціалу та креативності студентів [8]. Крім того, під час роботи над даними проектами, вони мають змогу вдосконалити свої мовленнєві вміння та вміння працювати з новітніми комп'ютерними технологіями. Викладачі можуть використовувати вже розроблені Think Quests під час практичних занять з мов (іноземної, державної, рідної) і літератури. Пошук відповідей на запитання в Think Quest дає можливість студентам не лише поглибити знання з певної теми, а й значною мірою розширити свій словниковий запас [9].

Також поряд з Think Quests ефективно використовується такий вид веб-завдань як **Scavenger Hunts (Treasure Hunts)**. Scavenger hunts спрямовані на те, щоб навчити студентів знаходити необхідну їм інформацію за допомогою пошукових систем Internet [10]. Вони також розроблені за відповідною тематикою і можуть бути використані на різних етапах навчання мов (іноземної, державної, рідної) і літератури.

Проте, незважаючи на всі значні переваги веб-завдань, на сьогоднішній день виникають значні складності у використанні цього методу, про що свідчать результати анкетування серед студентів III-V курсів Інституту філології ЖДУ імені Івана Франка. У процесі дослідження нами виявлено випадки відсутності навичок роботи в мережах, вміння працювати в програмах, включаючи початкові навички роботи з клавіатурою, вміння роботи з файлами (запуск програми, збереження інформації та ін.) (27 %), не говорячи вже про вміння використання телекомунікаційних технологій і ресурсів мережі Internet (36 %). Окрім цього значні труднощі виникають при безпосередній роботі над проектом, а саме психологічна невідповідність до проектної діяльності, яка проявляється у відсутності довірливої уваги у студентів (31 %), відсутності вміння чітко виконувати окремі дії та операції (41 %), відсутності здатності самостійно приймати рішення (43 %) тощо.

Серед причин, які, на нашу думку, обумовлюють виникнення вищезгаданих труднощів, є відсутність комп'ютерної грамотності учасників проекту, відсутність гарної методичної підготовки викладача як координатора всіх дій, оскільки організація веб-завдання вимагає детальної підготовки, структурування та поетапної організації не тільки основних, але й другорядних підсумкових результатів.

Враховуючи результати аналізу наукової літератури та анкетування серед студентів університету, ми вважаємо, що, оскільки виконання веб-завдань вимагає наявності комп'ютерної грамотності, вміння працювати з інформацією, вміння працювати індивідуально та спільно з партнерами, сучасна фахова підготовка майбутнього вчителя – філолога повинна характеризуватися здатністю формувати потребу в інформаційному середовищі, вміння користуватися всіма можливостями ІТ, вміння працювати з інформацією, а також наявністю готовності до навчальної автономії, що знадобиться у майбутній професійній діяльності. У розвитку вищезгаданих знань, вміння і навичок ми передбачаємо подальше дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Web-Based Projects [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oncampus.richmond.edu/academics/education/projects/>.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://online.com/learning/index.htm108>.
3. Webquest [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://science.uniserve.edu.au/school/tutes/webquest/present/sld001.htm>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.phis.org.ru/education/saity_wk.shtml.

5. WebQuests : An Online Introduction [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.thematzats.com/webquests/intro.html>.
6. WebQuests [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.itlt.edu.nstu.ru/webquest.php>.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tq.culture.by/>.
8. Think Quest. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.thinkquest.org/>.
9. What is Think Quest? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gov.mu/portal/site/>.
10. Scavenger hunts [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.answers.com/topic/scavenger-hunt>.

REFERENCES TRANSLATED & TRANSLITERATED

1. Web-Based Projects [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://oncampus.richmond.edu/academics/education/projects/>.
2. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ozline.com/learning/index.htm108>.
3. Webquest [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://science.uniserve.edu.au/school/tutes/webquest/present/sld001.htm>.
4. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.phis.org.ru/education/saiyy_wk.shtml.
5. WebQuests : An Online Introduction [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.thematzats.com/webquests/intro.html>.
6. WebQuests [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.itlt.edu.nstu.ru/webquest.php>.
7. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://tq.culture.by/>.
8. Think Quest. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.thinkquest.org/>.
9. What is Think Quest? [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.gov.mu/portal/site/>.
10. Scavenger hunts [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.answers.com/topic/scavenger-hunt>.

Матеріал надійшов до редакції 15.07. 2013 р

Самойленко Ю. П. Использование веб-задания как качественно нового метода обучения в процессе профессиональной подготовки будущего учителя – филолога.

В статье анализируется возможность использования нового метода обучения будущего учителя – филолога языкам (английскому, родному, государственному) и литературе (зарубежной, украинской), а именно метода веб-задания. Рассмотрены роль и значение информационных технологий для учебного процесса. Представлены характеристики веб-заданий, некоторые трудности их использования. Основываясь на анализе научной литературы и собственных исследованиях, предложены возможные пути решения проблем, возникших при внедрении метода веб-заданий в процесс профессиональной подготовки будущего учителя – филолога.

Samoilenko Y. The Web-Work Usage as one of the New Methods in the Professional Preparation of Future Philology Teacher.

The article tackles opportunities and advantages of such web-tasks as web quest, think quest, scavenger hunts for teaching languages (English, mother tongue, state) and literature (foreign, Ukrainian) for a future philology teacher. The special emphasis is laid on the Information Technologies and their role in the process of education. The article highlights the web-work peculiarities and the problems connected with its usage. The article deals with the possible ways of solving problems of the web-work inculcation on the basis of the theoretical analysis of the Ukrainian and foreign research works.